

Ο αντικειμενισμός, στο δεύτερο μέρος της ζωής του, γίνεται απόλυτη αρχή. Είναι μαζί θεωρητικός και δημιουργός. Και δουλεύει. Κάπου μιλάει για τα χρώματα του δειλινού που δεν έχουν όνομα κ' έχουν περίσσια κάλλη. Θέλει να τα παραστήσει αυτά τα χρώματα με τη μελέτη και με το κοντίλι. Ονειροπολεί ένα κρέμα από απόλυτητα κι από βάθος, από γερμανισμό κι από ελληνικό φως. Από το καθάριο ελληνικό στοιχείο θέλει να βγάλει το παγκόσμιο.

Με το ποίημα του «Πόρφυρα» θέλει, καθώς έλεγε ο Ταϊν, «να γενικοποιήσει το ιδιαίτερο», ή από το ιδιαίτερο αυτό να ξεχωρίσει ένα τεράστιο σύμβολο. Ο νέος, που στο ποίημα του Σολωμού, χάνει κάθε εθνικότητα, λούζεται: τη νύχτα στα ήσυχα νερά, ανάμεσα ούρανο και θάλασσας που αντιφεγγίζει όλα τ'άστρα. Κολυμπάν και κείνα μαζί του, πάει να κατακτήσει το διάστημα και το μυστήριο, όταν ο Πόρφυρας τον τρώει. Και την άλλη μέρα ξέβρασε η θάλασσα το κεφάλι του στακρογιαλι απομεινάρε θαμαστό έρμιως και μεγαλείου.

Επιχειρεί να γράψει ένα πολύστιχο ποίημα για το Μισολόγγι: «Οι Έλευθεροι Πολιορκημένοι». Δεν είναι ποίημα αποκλειστικά πατριωτικό: το ποίημα είναι ψυχολογικό και διανοητικό: χίλια εμπόδια δοκιμάζουν το θάρρος των πολιορκημένων, χίλια πειρασμοί πολιορκούν την ψυχή τους. Μά ο πιο μεγάλος κίνδυνος είναι η ανοιξη που ξαναφτεει στις καρδιές τον έρωτα της ζωής, και είναι φόβος να χαλαρώσει την αντίσταση και το αίσθημα του χρίους. Το τραγούδι της ανοιξης έχει νόημα πλατύτερο από το περίφημο τραγούδι της «Βαλκυρίας» του Βάγκερ.

Εξ άφορης του έργου αυτού ο ποιητής με άφελεια σημειώνει στο χειρόγραφο τα λόγια τούτα: «Κάμε ώστε ο μικρός κύκλος μέσα εις τον οποίο κινείται η πολιορκημένη πόλη να ξεσκεπάσει εις την ατμοσφαιρα του τα μεγαλύτερα συμφέροντα της Ελλάδας, τα μεγαλύτερα συμφέροντα της Ανθρωπότητας. Ταιουτοτρόπως η υπόθεση δένεται με το παγκόσμιο σύστημα. Ίδεις τον Προμηθέα και εν γένει τα συγγράμματα του Αισχύλου».

Βλέπετε τώρα πως εμπνέονταν ο Σολωμός από τέκμηνα πρότυπα. Ω! η λοχαλία Ελλάδα! Ηθελα να σάς μιλήσω πολύ για κείνη. Ηθελα μαζί σας να την αγαπήσω περίσσια. Καθε λαός φτάνει στον πλανήτη με τη δική του γάση (avec son invention). Ο άνθρωπος βρίσκει άραδ' άραδα την

πέτρα, το σίδηρο και το χρυσάφι. Εκείνοι ηύρανε και πλάσαν, όχι την ποίηση—δλοι οι λαοί ποιητές είναι—όχι τη σκέψη—παντού ο άνθρωπος στοχάζεται,—πλάσαν την αξία, την υπέρτατη βεβαιότητα της σκέψης και της ποίησης· κι αυτό είναι που πήρ' ένας μεγάλος νοός και ειπε πως ηύρανε τη δόξα. Η δόξα ήρθε παραπανιστή στη γενική αξία της σκέψης. Τελειωτική αξία, γιατί όλα τα ηύρανε μία για πάντα. Ο Δάντης είναι μέσα στον Δισκύλο, και η μέθοδο του Claude Bernard είναι μέσα στον Ίπποκράτη, με μοιασίματα που ξαφνίζουν. Βέβαιο πως δεν υπάρχουν και μεγαλύτερες διανοητικές χερές από κείνες που κυλάει μέσα μας ένα καλά ξεκαθαρισμένο κομμάτι από τους αρχαίους μέγιστα μεγάλα και συγγρατήτα. Οι γκαρδιακές απόλαψες είναι περίσσιες μέσα εκεί συχνότερα παρ' ό,τι πιστεύεται. Μά δεν παίρνουν' εύκολα. Χρειάζεται πολλή μελέτη. Δεν ξέρουμε ακόμα όλα τα κομμάτια του Αριστοφάνη που πρέπει να γελάσουμε, μήτε όλα τα κομμάτια του Σοφοκλή που πρέπει να συγκινηθούμε.

Και όμως. Με συγκινεί πιο πολύ ο ζακυνθινός ποιητής, όταν ακούει συμπαθητικά το φτωχό ρωμιό ζητιάνο. Με συγκινεί ακόμα πιο πολύ ο κορφαίτης ποιητής, εκεί που γυρεύει, με τις δικές του δυνάμεις, να μη φανη άναξιος των προγόνων του. Ας λατρέψουμε γονατιστά την αρχαία Ελλάδα· μά να μη τη βεβηλώνουμε με αδύνατες μίμησες, μά να αγαπούμε—γιατί τάζιζει—τη νέα Ελλάδα για τον έαυτό της.

Ο Σολωμός δεν τη συμπεριζόνταν τη γνώμη του αρχαίου σχολιαστή που μεγαλόπρεπα— στους χριστιανικούς πιά καιρούς—χώριζε σε δυο κατηγορίες τις γλώσσες της οικουμένης: πρώτα η ελληνική γλώσσα, κ' ύστερα οι βάρβαρες γλώσσες. Η ιταλική του είχε γίνει μητρική του γλώσσα. Ξέρουμε μάλιστα πως στοχάζονταν Ιταλικά. Οι σημειώσεις που έπαιρνε για να καταστρώσει τα σχέδια των ποιημάτων του, τα καθέκαστα της κατασκευής, οι ιδέες που του έρχονταν, όλα αυτά είναι Ιταλικά στα χειρόγραφα του. Έπειτα, όταν έγραφε τους στίχους του, γίνονταν Έλληνας από την κορφή ως τα νύχια. Η χημία του μυαλού του με κανει να στοχάζομαι. Όσο κι αν είναι δυσανάλογο το ταίριασμα, κ' εγώ ο ίδιος, στην παρισιάνικη ζωή μου, όχι, δεν είπα σωστά, είμαι πολύ λίγο παρισιανός, με το νόημα που δίνουνε στη λέξη—κ' εγώ ο ίδιος, μέσα στη

ζωή μας που είν' όλη της Γαλλίας, έρχεται μια στιγμή, έρχεται μια ώρα και δυο ώρες, κάποτε και πιο πολύ, το καλοκαίρι, στην έξοχη της Μπρετανης, είναι ώρες, κάθε φορά που κάθουμαι στο τραπέζι για να γράψω, που με κυριεύει διόκληρο ή μητρική γλώσσα· άκουω κατακάθαρα, και χιλιάδες λεύγες μακριάθε, τα λόγια που ανταλλάζονται στους δρόμους και στα σπίτια. Ο ήχος τους μου φτάνει σκέτα νέα σταυτιά μου, το μίλημα της γεννήτρας γής μου τραγουδάει κανονικά κι άρμονικά,—κ' έτσι γράφω καθώς μιλάνε.

Πολλοί ονειρεύονται, λίγοι πραγματοποιούν. Δεν έχουμε, άλλοίμονο! παρά κομμάτια από τα έργα του Σολωμού του δεύτερου είδους, όχι τάκέρια τα ποιήματα. Γιατί; Έδω γγίζουμε στο τραγικό μυστήριο των τελευταίων του χρόνων.

Ο Σολωμός δεν μπορούσε να μην καταλαβαίνει σωστά την αξία του και τη σπουδαιότητα του έργου που είχε καταπιαστή για την Ελλάδα. Έρχεται στιγμή που για μερικούς ανθρώπους η λέξη περηφάνια δεν έχει πια νόημα, καθώς και η λέξη μετριοφροσύνη. Δεν μπορούσε να μη συγκρίνη τα μαρτύρια του θαμασμού που του φτάναν απόξω, με τη γνώμη που είχανε για κείνονε μέσα στον τόπο του. Είναι, στάληθεια, θέμα πως ο τεχνίτης μπορεί κ' ακολουθεί το δημιουργικό του έργο, αγναντικ—σά να πούμε—με τον έαυτό του μονάχα, χωρίς ποτέ να έρχεται σε συνάφεια με τους διάφορους ή με τους πολέμιους τριγύρω του. Μπορεί να πούμε πως ο πολυς κόσμος δεν τον ήξερε. Μά πρέπει να λογαριασσουμε και τους πρωταίριους καιρούς που ζούσε. Μελις ώργωνώνονταν το βασίλειο. Δεν είτανε δυνατό να υποψιαστή τί είχε κάμει ο Σολωμός για τη διανοητική ανάπτυξη της Ελλάδας. Ο βασιλιάς Όθωνας, όσο κι αν είτανε φωτισμένος, ο νέος θρόνος που έντροσούτω στα γράμματα χρωστούσε την ύπαρξή του, δε φαινότανε να πήρανε μυρουδιά πως ζούσανε στην Ελλάδα άνθρωποι τω γραμμάτων.

Ο Σολωμός θα δοκίμασε πίκρες πιο βλαθείς· πίκρες άφραστες θανασιμες. Ο έξοχα πληροφορημένος νοός του θα αίστάνθηκε πολλές φορές, μπροστά στα κεφάλια τω συμπατριωτών του, πως είτανε άδύνατο να χωρέση μέσα τους. Χρειάστηκε να ξαναρχίση για κείνους ab ovo την απόδειξη των πιο στοιχειώδων πραγμάτων άπανου σε γλωσσικά και καλλιτεχνικά ζητήματα. . . . Κι αποσύρθηκε ει-

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

Καιρό δεν είχε ο Αντρέας να χασομερήσει. Έπρεπε να γυρίση στην άβυσση. Το πληγόμενιο, το υγρό, τελειωμένο, και μόνη της η Κατινούλα με τη νοσοκόμα που τη φύλαγε κιάλας για το μικρό της εκείνο το μπαξίσιο.

— «Κυρία νοσοκόμα, της λέει ο Αντρέας, σά να πηγαίνουνε φοβερά γλήγορα οι δουλειές στο κατάστημα σας».

— «Αναστίναζε η γυναίκα».

— «Έδω, Κυρίε μου, αλήθεια που μάς έρχεται κόσμος με το παραπάνω. Βέβαια πως δεν προφταίνει κανείς για όλους. Υπάρχει και κάποια παραζάλη».

Τάκουγε η Κατινούλα και σώπαινε, σά ζεματισμένη όμως, ίσως και λιγάκι μέσα της, θυμωμένη,

γιατί με το αίσθημα της το φιλό, αν και δεν τα ξεδιάλιζε τα πράματα ένα ένα, πειράχτηκε από το φέριμο του γιατρού και καταλάβαινε πως αλλιώς φέρθηκε μαζί της ο κ. Σεβιδάς, που κι άφτος μπορούσε με όλο το δικαίωμα να την αφήσει στα κούρα του λουτρού, αφού κι άφτος την πήρε τότες από ξένα παρισιάνικα χέρια. Φοβότανε κιάλας μήπως χρειαστή να μείνη στο Νοσοκομείο. Τρόμαζε μόνο που που τόβαζε με το νού της.

— «Μη σε μέλη, Κατινούλα μου, την ήσυχασε ο άφέντης. Έδω δε θα κουβαληθούμε. Θα σου βρούμε και γιατρό».

Τόντες, γιατρό δεν είχανε ακόμη. Αποφασισμένος ο Αντρέας να βρη έκανε ως το βράδι. Έβαλε την Κατινούλα στο κλινικό άμάξι που τους πρόσμενε κάτω, την πήγε σπίτι τους, την πλάγιασε η Άννα, κι ο ίδιος πετάχτηκε σε άμάξι της πιάτσας, ξαναήρθε στο Νοσοκομείο, επειδή γιατρούς δε γνώριζε, αδύνατο να φωνάξη τον τυχαμένο, δίχως να ξέρη ποιος είναι, και με τη γεωμετρική του τη θέληση, το ταχτοποιήσε πως καλά και σώνει ο Μπούνιος πρέπει να του πή τόνομα ενός γιατρού.

Τότες άρχισε στους διάδρομους του Νοσοκομείου ένα τρεχό πρωτότυπο κι άπερίγραφο. Έβγαίνει ο

κ. Μπούνιος, πάντα με το περίφημο τάσκέρι, άπει την καμαρα ενός κήφιστου, καρτερούσε ο Αντρέας έξω να τον τζακώση, χούμιζε ο Μπούνιος στην καμαρα την πλαγινη. Ζύγωνε κάποτες ο Αντρέας, άφαντος ο Μπούνιος. Τον ακολουθούσε, σίμα ε, άνοιγε το στόμα, τίποτα! Τω ξεγλιστρούσε από τα δάχτυλα με την άσκανταστη γλήγορα του. Μιά φορά του το είπε κιάλας, τρεχοντας τώρα κι άφτος με τάσκέρι, πως θελει γιατρό και να του δώση τουλάχιστο άντρέσει συνάδεσφου. Κουνούσε το κεφαλι μουρμούριζε μισά ένα όχι δ κ. Μπούνιος και πάλι ώρμούσε σ' άλλη καμαρα. Βάσταζε το κυνήγι ως μία ώρα. Όσο πείσμα κι αν είχε ο Αντρέας, πιθανό πως δε θα κατάφερνε το σκοπό του, χωρίς την καλή εκείνη τη νοσοκόμα που στο τέλος του έμαθε και το κατάλληλο μέσο. Τον ώδήγησε παράμερα σ' ένα καμαράκι όπου ο γιατρός, προτού φύγη, έπρεπε με κάθε τρόπο να περαση, να καθήση μάλιστα, για να βάλη στο κατάστιχο την υπογραφή του, να πιστοποιήση δηλαδή πως έκαμε τη συνθημισμένη τη βίζιτα. Εκεί τραβήχτηκε ο Αντρέας και πρόσμενε. Γλήγορος έφτασε, τρεχάτος πάντα, ο κ. Μπούνιος, μά με το μισό του άσκέρι μονάχα, τους έσωτερικούς και τους έξωτερικούς, επειδή κα-

*) Η αρχή του στο 228 φύλλο.

λότελα από την κορφιάτικη κοινωνία, κ' έγινε μι-
σάνθρωπος κι άπλησίικτος. . . . Σύμφωνα με μι-
α παράδοση που κυκλοφορεί, ο Σολωμός άπελιτισμένος
τά κατάρρεψε καταφρονετικά με τά χέρια του τά
χερόγραφα του. Δέν μπορώ νά τό πιστέψω πώς βάλ-
θηκ' έτσι νά τιμωρήση τήν πατρίδα του. Πρέπει νά-
ποκρινόμαστε με τήν καλοσύνη και σ' αυτούς τούς
άνήξερους. Πρέπει τό πνέμα τής θυσίας νά ξανάφτη
τό στοχαστικό. Βέβαια, δικίο είναι νά τιμούμε τούς
ποιητές, ένόσω ζούνε, με τίς πιό μεγάλες τιμές,
γιατί αυτοί είναι που, πραγματικά, θεμελιώνουν,
καθώς τό είδαμε στην άρχή του λόγου μας. Μά ή
πεποίθησή τους για τό καλό που κάναν και ή βε-
βαιότητα πώς πλοσία θά θερίσουν αύριο τά σπαρμένα,
πρέπει νά τούς είναι άρκετή. Τί θάλεγε ο Σολω-
μός, εκείνος που κ' ένας καλός στίχος έφτανε για
νά τότε συγκινήση, έν μπορούσε νά προφητέψη τή
σημερινή άναγέννηση τής ελληνικής ποιήσης, που
πολύ πιθανούσα νά σάς μιλήσω κάποτε γι' αυτή. . .

Ο Σολωμός έγραψε τά νέα ελληνικά όπως μπο-
ρούσε, μά τέλος πάντων έγραψε. Τήν άιστανότανε
βραχιά τήν εθνική γλώσσα, και, σύμφωνα με τό πα-
ράδειγμα του Δάντη, γνώριζε νά διαλέη από τίς διά-
φορες ιταποκαλιές όσα του χρειαζόνταν. "Έτσι γί-
νονται οι κοινές γλώσσες "Έτσι πίο ύστερα, ο Βα-
λακωίτης, μι-ά άλλη φιλολογική δόξα τής Ελλά-
δας, πήγαινε και περιμάζεψε προσεχτικά τά ζουμερά
και λαυπερά λόγια στη Μκδοური του. Πρέπει χω-
ριστά νά σημειωθή πώς ο Σολωμός άντάμωσε στενά
τόν εθνικό λυτρωμό τής Ελλάδας με τό λυτρωμό
της από τους σχολαστικούς. Αυτούς τούς άποστρέ-
φονταν ύσα με τους Τούρκους. Ο ίδιος άνθρωπος
που στά 1824 σκαρφάλωνε στους λόφους τής Ζάκυ-
θος για νά κραζή από μακριά στους πολιορκημένους
«Βάστα, καημένο Μεσολόγγι, βάστα», έννοιωθε πώς
μόνη αυτή ή γλώσσα είναι τό έκφραστικό όργανο
και τής καρδιάς και του νου. Και για τούτο έγρα-
ψε πεζά τόν ώραιό του διάλογο μεταξύ Ποιητή και
Σοφολογιάτατου.

(Έδώ ο Ψυχάρης αναφέρει για τό γλωσσικό
ζήτημα, και εξακολουθεί:)

Τό ζήτημα βάλθηκε κακ-ά από τήν άρχή, κα-
θώς τό είπε, εξαίρετα πληροφορημένος ένας κριτικός
από τή Ρωσία (ο κ. Λουκιζόπουλος) δοκιμάσανε
δέν ξέρω ποιό Άνωμάτωμα τής άρχαίας Ελλάδας,
άντι νά δουλέψουνε για μι-ά Άναγέννηση νέα. Ο
μιας βιάζει σήμερα νά τό σκεπτόμε. Βρισκόμαστε

μπροστά σι άναπόφευχτες άνάγκες. Χρειαζεται σ'
ένα τόπο μι-ά γλώσσα που νά μπορούνε όλοι μέσα
στον τόπο νά μαθαίνουν νά τή μιλάνε, νά τή γρά-
φουν, νά τή διαβάσουν. Και για νά κατορθωθή αυτό
χρειαζεται μι-ά γραμματική με άλλους λόγους χρεια-
ζεται μι-ά γλώσσα. Εικοσιπέντε χρόνια έχω που με-
λετώ τό ζήτημα ή καθαρεύουσα δέν μπορεί νά πλη-
ρώση τόν άπαραίτητο προορισμό μι-ας γλώσσας. Οι
άρχαιο φιλέλληνες, κάποιοι ταξιδιώτες του 16ου
αίωνα, μερικοί φιλόλογοι του παλιού καιρού, — που
δέν συμφωνάνε μαζί τους σήμερα επιστήμονες πίο φω-
τισμένοι, — σταθήκαν άφορμή νά καταφρονεθή ή ά-
ληθινή νέα γλώσσα, χαρχητισμένη άπ' αυτούς χυ-
δαία κι ακόμα και βάρβαρη! Γλώσσα που ο Σολω-
μός άποκρυστάλλωσε τήν ψυχή του είναι μι-ά από
τίς ευγενικώτερες γλώσσες του κόσμου. Όσο για
κάποιες γραμμικτές λεπτομέρειες που σημαδεύουν
καθεμι-ά φιλολογική γλώσσα, δέν πρέπει πολύ νά
σταματούμε σ' αυτές, ακόμα και σά μας ξαφνίζου-
νε στην άρχή. Η ώραία λέξη sollicitude σκαντά-
λιζε στον καιρό του Μολιέρου. Πρέπει νά ξαγνα-
τεύουμε τά πράματα από πίο ψηλά, σέ πίο πολύ φως.

(Έδώ ο Ψυχάρης αναφέρει τό ίδιο τό ιστορικό
του Άπόστολου και του άρχοντα, που βρίσκεται
στο «Νουμά» τής 1 του Άπρίλη, μέσα στο γράμμα
του Ψυχάρη «Καλοσύνη και διάβασμα», και τε-
λειώνει τήν όμιλία του έτσι:)

Σέ καιρούς πολύ πίο πρόσφατους είδαμε νά δι-
νονται άνάλογες άπόκρισεις κι ακόμα και στην
Ελλάδα δέν φαίνεται σωστό πρ-άμα νά διδάσκεται
τό Βαγγέλιο στη μετάφραση του Πάλλη.

Μά τί πρέπει νά συμπεράνουμε από τό ιστορικό
αυτό; Πώς δέν θά δούμε τή νίκη τής ελληνικής
παρα άφου πεθάνουμε; Όχι, βέβαια. Έξεναντίας
θά πώ πώς πρέπει νά τή δούμε τή νίκη της για
νά μήν πεθάνουμε. Βιάζει τό πρ-άμα. Ο κ. Παι-
γιαρές σάς είπε πολύ φρόνιμα και πολύ θετικά
στην όμιλία του για τή Μακεδονία πώς ο Μακε-
δονίτης δέν έχει έγνοια για νά μάθη τόν Εενο-
φώντα, πώς τρέχει στα σχολεία που ή μπορεί νά ίκα-
νοποιήση τίς πίο πραχτικώτερες άνάγκες του. Και
κατόπι του κίντυος είναι νά τρέξη και ή Μακεδο-
νία. Πρέπει λοιπόν νά παρθη ή άπόφαση τό γληγο-
ρώτερο. Τό Πατριαρχείο που έχει τήν άνώτερη κυ-
βέρνηση άπνου στην παιδεία θά φροντίση, πιστεύω,
καθώς πρέπει. "Ελαβ' άφορμή τώρα τελευταία νά
θαμάσω τό νου του οικουμενικού Πατριάρχη. Ίωκ-

κείμ του Γ'. Εύκολα θά καταλάβη πώς τό γλωσ-
σικό ζήτημα, σέ τέτοιες περιστασεις, είναι ζήτημα
ζωής για ένα έθνος που θέλει νά πλωθή.

Ο λόγος του Άπόστολου σημαίνει κάτι άλλο.
Σημαίνει πώς πρέπει πρώτ' άπ' όλα νά στοχαζό-
μαστε τό μελλόμενο. Και, για νά μιλήσουμε θετι-
κώτερα — χρειαζεται δουλειά, ή — άπλούστερα —
χρειαζεται διάβασμα. Έτσι κανείς προτομαζεται
για τό μελλόμενο. Άνίσως και διαβάσανε, τό γλωσ-
σικό ζήτημα δέν θά είτανε. Θά είμαστε όλοι σύμφω-
νοι. Γνώρισα ένα άγαθό άνθρωπο που τώρα τελευ-
ταία βάλθηκε νά συζητήση μ' έμένα άπάνου στο
αιώνιο ζήτημα. Τόνε ρώτησα έν είχε διαβάσει τά εί-
δικά βιβλία. Μου άπάντησε, φυσικά, πώς όχι. Έ-
πειτα, ζήτησε νά φωτιστή. [Τού είπα πώς έχω στη
διάθεσή του όλα τά βιβλία μου. Δέν ήρθε νά τά πά-
ρη. Πάντα είν' ένοχλητικό νά πρόκηται νάλλάξης
γνώμη. Και μολαταύτα πολλοί αλλάζανε. Οι όπαδοί
τής νέας ελληνικής είναι σήμερα πλθθος.

Όλος ο κόσμος δέν είναι τής γνώμης του άξιό-
τιμου βουλευτή κ. Παπαμιχαλόπουλου που είπε από
τό βήμα τής Ελληνικής Βουλής: «Οί δημοτικι-
σται είναι άθλιοι. . . . Μας συμβουλεύουν νά άνα-
τινάξωμεν διά δυναμίτιδος τόν Παρθενώνα. . . . Δέν
είναι χριστιανοί. . . . Τά έργα των είναι έμέσμα-
τα. . . . και όλέθρια εθνικώς. . . . Τήν καθαρεύου-
σαν και αυτός ο Θεός δέν μετεχειρίσθη. . . .» Ο
άξιότιμος βουλευτής με τά στερνά τουτα λόγια του
βέβαιο είναι πώς έννοιε τά τέσσερα Βαγγέλια και
τή μετάφραση των Έβδομήκοντα. Δέν τόνε γνοιά-
ζει όλότελα για τή διαφορά των καιρών. Γι αυτόν ή
γλώσσα του Πλάτων και ή γλώσσα των Έβδομήκον-
τα, περίφημη για τούς έβραϊσμούς της και για τή
δειλή της προσήλωση στο πρωτότυπο κείμενο, είναι
τό ίδιο πρ-άμα. Όσο για τή γλώσσα του Βαγγελίου,
άλλοίμονο! είναι γλώσσα πολύ χυδαία, και ο κ. Πα-
παμιχαλόπουλος, δέν τά καλογνωρίζει τά πρότυπα
που διαλαλεί. Μήν τά παρασπρώχνουμε τά πρ-άμα-
τα. Τάλλα του λόγια, τάνάθεμα που ρίχνει στους
χυδαίστες — είναι πολύ πίο καθαρά. Τί ουσιαστικά
λόγια, μά όχι πίο λίγο τραβημένα! Χυδαίσαι είν' έ-
κεινοι που, σαν τό Σολωμό, φέρνουν κάποια τιμή
στη νέα Ελλάδα.

Δέν πρέπει νά προσέχουμε και πολύ στις μικρές
αυτές έλλειψεις, στις άλαφρές τουτες άμαρτίες. Ο
Έλληνας που θά τύχαινε νά ναι σήμερα έβδομήκοντα
πέντε χρονώ, θά είταν ένα χρόνο πίο μεγάλος άπ-

μι-ά δουλειά δέν είχανε με τα κατάρρεψα οι άποδέ-
λοιποι. Άρα είδε τόν Άντρία δέν κρατήθηκε.

— «Μπά! Έσείς έδώ!» Σά νά θεωρούσε που
λένε τό στοιχό του Μπάγκο.

— «Φίλε μου, του κάκου! Νά μου πητε κανένα
γιατρό για τήν άββωση, και δέν φέδγω».

Κάθησε ο κ. Μπούνιος, περιττωρισμένος από
τους νέους. Μάλλωσα, με ξειή κι άπότομη παρατή-
ρηση, έναν ή δυ άπ' άφτούς. Παραπονέθηκε με
στανάχωρια που άργησε κ' είχε τάξει κάπου νά πάη
στις έντεκα. Ο Άντρίας στεκότανε πίσω του όρ-
θιος κι άσάλεφτος.

— «Γιατρό μου γυρέβετε; Νά γιατροί — κ' είδει-
χε τους νέους. Όχι όλοι. Μόνο δυό έγουνε τήν ά-
δεια νά παγγελούνε. Μά ταχτικό δέν είναι: νά τούς
ρωτήσω έγώ. Ρωτήστε ο ίδιος».

— «Λοιπόν τούς ρωτώ!» άπάντησε ο Άντρίας
και κείταξε γύρω του. Κοντά του βρισκόταν ένας έ-
σωτερικός με γένεια ξαθά και πρόσωπο γλυκό, έ-
κεινος ύσα ύσα, όπως φάνηκε του Άντρία σαν τόν
άντίκρυστο, που μιλήσε στην πληροσκόπηση για τό
πίσιμο του νεφριού. Τόν παρακάλεσε άμέσως, κι ο
έσωτερικός, ο κ. Κουφές, του έγνωψε πώς είναι πρό-
θυμος και με φωνή χαμηλόφωνη πρόσεσε, πώς θά

συναγκρηθούνε, όταν τελειώση με τόν παραφέντη.

Έτσι τά βόλεψε όλα τετραπέρατα ο κ. Μπού-
νιος. Δέν άνήθηκε πάσα βοήθεια του Άντρία δέν
του σύστησε όμως και συνάδερφο. Προμήθεσε πελά-
τη σ' ένα του μαθητή έσωτερικό, έμνησε κάπου ή
δουλειά μεσ' τό Νοσοκομείο. Ασημόνησε μονάχα νά
πή του Άντρία πώς ο κύριος Κουφές δέν είτανε χε-
ροφύργος τάπάγγελά του. Τί νά γίνη; Στόν ώκεανό
που λέγεται τό Παρίσι, άναγκάστηκε ο δύστυχος
ο Άντρίας νά βίξη τάχιστα όπου κι όπως μπο-
ρούσε. Ψαρκή. Κατώρθωσε νά ποφαρέψη από τά θο-
λωμένα τά νερά ένα γιατρούδάκι. Καλό και τούτο.
Άνάσανε μάλιστα ο άθρως, όταν μπόρεσε με τήν
ήσυχία του νά του ζηγήση τά καθέκαστα. Ο κ.
Άντρίας που άγαπούσε τήν ταζή, τά μπέρδεβε στην
άταξία και στη βίαση.

Τήν ίδια μέρα, ήρθε σίτι ο κ. Κουφές. Άπό
τίς ένικά του Άη Δημήτρη που φτάσανε στο Πα-
ρίσι ως τίς δεκαεπτά που πήγανε στο Νοσοκομείο
ή στην Οικία Μπουάζα, ή πληγή στένεβε όλοένα,
επειδή τής είχανε βγάλει στο Μπ. . . . τό λαστικίνο
σουληνάρι που τραβούσε και ξέραινε τό έμψο. Τώρα
μάζωνε τό έμψο στα βάθια τής πληγής κ' ή άρ-
ρωστη πονούσε. Χρειαστηκε νά τήνε φαρδύνουνε, και

φρόνιμα στοχάστηκε ο κ. Κουφές νά τής βάλη στο
ποτάμι τής πληγής ένα λαυινάρι, όπως τά λένε, εί-
δος φυτό τελεκημένο και στρογγυλωμένο, που μέσα
στο κρέας τό ζεστό φουσκώνει κ' έτσι άνοίγει τήν
πληγή! Τό βάσταξε ή δύστυχη όλη τή νύχτα. Τής
τό τραβήσανε μόνο τό πρωί. Τό βράδι, 39^{ος} ή θερ-
μοκρασία. Τελεφώνησε ο Άντρίας του κ. Κουφά στο
Νοσοκομείο. Παρουσιάστηκε ή ώρα όχτώ. Κόιταξε
τήν πληγή, τήν ψηλάφησε με τό μύλι, βγήκανε δυό
κλωστήρες! Καλώς όρίσανε. Νά που τό περίφημο
τό μεταξύ, τό μισημένο μεταξύ του κ. Μπούνιου, έρ-
χότανε δίχως πολλές φασαρίες. Πρώτη χάρηκε ή
Κατινούλα. Χάρηκε μαζί της και τό γιατρούδάκι.
Καινούριος Άσκληπιός.

Η Κατινούλα έννοιωθε τώρα σαν πίο εξαφρω-
μένη. Τήν άβριανή, τετάρτη, δεκαεννά του Άη
Δημήτρη, πήρε πασσαφόρι ως κι από τόν κ. Α-
μάρο. Η Άννα τόν είχε φωνάζει για τή Μορίτα,
που έβηχε λιγάκι, κ' έτυχε ν' άναμωθή με τόν κ.
Κουφέ. Άμέσως και μικρό τυβούλιο άναμεταξύ τους.
Κατέβηκε ή Κατινούλα. Τή στηλοσκόπησε προσε-
χτικά, πολύ προσεχτικά, ο κ. Αμάρος. Τίποτα δέν
άκουσε που νά μοιαζε ύποφτο. Γερά τά πλεμόνια.

— «Θά ναι τόντις γερά, παρατήρησε μ' ένα ή-

τὸ Ἑλληνικὸ βασίλειο. Ταίριαζει πάντα τὰ τοῦ θυμῶμαστε γιὰ νὰ ἐχτιμούμε τὴν τεράστια προσπάθεια τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν πρόοδο ἀπὸ τὸ 1821. Καὶ νὰ γιὰτὶ μπορεῖ κανεὶς καὶ πρέπει περίχαρα νὰ κοιτάξῃ πρὸς τὰ μελλόμενα, καὶ, γιὰ νὰ μὲν ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα, νὰ ἐμπιστεύεται πρῶτ' ἀπ' ὅλα στὴν ὀρθὰ νοημένη λατρεία τῆς Ἰδέας.

Μετάφραση *

ΑΝΟΙΞΗ

Καλῶς τῆς τῆς λυγρῆς μὲ τὸ φίλὶ τῆς νύκτος. Γίς καὶ καρδιά σὲ δέχονται κ' ἔτοιμες εἶναι γι' ἄνθη. Ὅπου σταθεῖς παράδεισο, κὶ ὅπου βρεθεῖς τραγοῦδι, κὶ ὅπου τὸ πόδι σου πατεῖ χαρὰ καὶ πανηγύρι. Μαντεύει σου τὸν ἐρχομὸ κὶ ἀναγαλλιά ἢ φλογέρα. Σιμά σου οἱ αἰῶνες κελαιδοῦν τοῦ μπιστικῶν τὸν ἕμνο ἀνθοβλαστάρη τῆς λαλιῆς καὶ χάρημα τῆς χλόης, καὶ γλυκολάλητα πετῶν τριγύρω σου τ' ἀνθήματα μέσα στὴν πλοῦσια κόμη σου φωλιὰ ζητώντας ναῦδρον. Γλυκοεσταίνει ὁ κέρφος σου κὶ ὁμορφοπλάθει κόσμους καὶ κιστὶ ἕναν ἥλιο μέσα του καὶ μιά δημιουργία. Μὲ τὴν ματιὰ σου δένεται κάθε ὁμορφιά τῆς γῆς μας, καὶ σπέρνει μάγια ὅδε διαβίτες καὶ προμηγῆς τὸ θάμα ποὺ ὁ κάθε τύπος καρτερεῖ σὲ βλογημένην ὥρα. Γλυκοπατέχει σε κὶ αὐτὸ τὸ ξεροβράχι τὸ ἔρμιο πρὸς σπόρος πέφτει ἄπανου του καὶ φῦτρωμα δὲν ἔχει... Ὅλα δὴν κάτου εἶν' ὄνειρο, μονάχα εὐὸν δὲν εἶσαι. Τὸ μεσανύχτι τὸ βαθὺ σμίγουν κρυφὰ οἱ κορφοῦλες, κὶ ἀγκαλιαστοὶ μὲ τὰ νερά γλυκοκοιμούνται οἱ ἡσικιοί, καὶ πλέκονται μὲ τὴν ζωὴν τὰ μύρια ἀνθρωπομυθούκια. Μεθ' ἃ τὰ πλάγια εὐας καμῶς, μιά λαύρα τὰ χωράφια καὶ κάθε ῥέζα σου εἶν' ὀτὶ γίς κὶ ἀγάπη κιστὶ καὶ κείνη. Τ' ἄστρα θωροῦνε τ' ἄνθη σου γι' ἄλλα ἄστρα, καὶ τίς νύχτες ψηλάθε ἔρωτογράφουε καὶ δένονται μ' ἀγάτες.

Τὰ μάγια ἄχ! πῶσπερες ἐσὺ τοῦ πόθου ἔταρε μάγια... Ὅ' ἀδρασκελήσω τὰ βουνά, θὰ πληλήσω κάμπους, νὰ σὲ συντόχω νὰ σοῦ πιάω τὸ φιλῆμα τῆς νύκτος, τ' ἀρίφνητά σου μουσικὰ χορὰ νὰ ξεδιαλώσω, καὶ νὰ σὲ φέρω στὴς ψυχῆς τὸ κρῦφιο μονοπάτι πρὸς πέρα ἀπ' τὴν τρανὴν χαρὰ τῆς ζῆσης πάσι καὶ ὄνει... Στὰ δάσα τῆς μονιῆς μου ὄχ! γιορτάσι πρὸς θὰ στήσω. Θὰ σὺψουν ὅλα τὰ βουνά κ' οἱ κίματοι θ' ἀψηλώσουν, τὰ οὐράνια κάτου θὰ στρωθοῦν, κὶ ὅλα τ' ἀστέρια διὰδὶ χορὰ θάρσυνε ἀγνάντια σου γιὰ νὰ σὲ προσκυνήσουν. Θὰ τραγουδήσῃ ὁ Ἄστρας καὶ θὰ χορεύῃ ἢ Πούλια, κὶ ἀνθόπουλα ἐρωτόπουλα ψυχῆς καὶ πεταλούδια θὰ πᾶ νὰ μάσουν τὴν δροσιά καρδοῦν νὰ σὲ ραντίσουν. Κί δσα θὰ στέλλουν τ' ἄνθη σου γύρω εὐωδίας φιλάκια θὰν νὰ μαζώνω ἀποσπερῶν, τὸ τάχι θὰ σ' ἐδίνω καὶ θὰν' τοῦ κρινοροδίνου μετώπου σου ἢ καρῶνα. κλάβα μου ἄν ἔῃσαι, μὴ καὶ γὰρ τῆς σιλιάβας θάμα ὁ σκιάβος

Ρήμισσα ἢ βίγλα μου σὲ λείπει, χαρὰ του ὁ ἀνευροκόσμος, σὲ ρήμισσα σὲ καρτερῶ καὶ γὰρ τὸ παλληκάρη, τραγουδιστὴς ξεφαντωτῆς καὶ μέγας χαροκόπος δίχως ὁ μαῦρος συλλοικὰ, τί ἤρθαν κὶ αὐτὰ σιμό σου. Καὶ σὺν προστάτῃ τὸ ἔργαστο τὴν λευτεριά νὰ πάρῃς κ' ἔρθῃ ἢ σιγμὴ τοῦ μισμοῦ μάτρη κὶ ἀπολιτισμένη, θὰ στρώσω ἕνα ἀνθοκρέβατο κὶ ἄπανου του θὰ γύρω σὲ μακριὸ γλυκόπυνο. Καὶ θάναί μιά μου ἢ χάρη. Σὲ φτερουγιάσῃς πάλε ἐδῶ καὶ σὲ ροδοχαράξῃς ἀπὸ ἔρμιο καλῶνι μου νάρθῃς, νάρθῃς νὰ μὲ ξεπνήσῃς.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΠΕΡΙΠΑΤΟΙ

Ἀδέφφια μου, νὰ πλάσσουμε νέα θερησκεία ἔλατε.

ΠΑΛΑΜΑΣ

Μάθετε νὰ ὑποφέρετε τὴν Ἀλήθεια.

ΠΕΡ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Σήμερα τὸ πρωὶ ἀνέβηκα στὴν Ἀκρόπολη. Πόσοι Ἀθηναῖοι δὲν ἀνέβηκα ποτε τοὺς καὶ πόσοι Ἀθηναῖοι δὲν ἔτυχε ποτε τοὺς νὰν τὴ δοῦνε! Γιατὶ ὅλοι δὲν τὴ βλέπουν τὴν Ἀκρόπολη, ἀφοῦ ἔλα τὰ μάτια δὲν μποροῦνε νὰ δοῦν τὴν Ὀμορφιά καὶ τὴν Ἀλήθεια. Καὶ ἢ Ἀκρόπολη σὲ σύμβολο τῆς ἀτέλειωτης καὶ παναιώνιας Ὀμορφιάς καὶ σὺν κήρυκας μεγαλόφωνος τῆς Ἀλήθειας, δὲ δείχνεται πρὸς ὅλους.

Ἀνέβηκα στὴν Ἀκρόπολη. Ὁ χρυσοῦς ἥλιος πρὸς τὴν ἔλουζε μὲ τραβήξε ἴσαμε κῆ πάνον. Πρῶιν ἀπὸ μένα εἶχαν ἀνεβεῖ καροβάνια περιηγητῆς. Ἑγγλέζοι, Ἀμερικάνοι, δὲν ξέρω. Ἐννοῖ πάντα. Ἀντοὺς τοὺς τραβήξε ὁ ἥλιος τῆς Ἐπιστήμης· ἐμένα ὁ ἥλιος τῆς Ζωῆς. Ἀντοὶ μὲ τὸν Μπέντεκερ καὶ μὲ τὸν Πανουσανία σὲ χέρι· ἐγὼ μὲ τὸν Παλαμᾶ στὴν ψυχῇ. Καὶ οἰγόμενα μπροστὰ σὲ τὸν Παρθενῶνα, σὲ σὲ προσευκῇ.

Ποῖο εἶν' αὐτὸ τὸ κοιμητήρι; Ποῦν' οἱ νεκροὶ του Ἀπόλλωνος καὶ οἱ τῆφοι Παρθενῶνας;

Θαμάζω τὴν Ἀκρόπολη διὰν τὴ βλέπω ἀπὸ τὴν πόλη καὶ καμαρώνω τὴν πόλη διὰν τὴ βλέπω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη. Κάνω καὶ κάμν ἄλλο· ὅτι βρισκόμεθα στὴν Ἀκρόπολη προσπαθῶ νὰ ξεχάσω τὴν ἱστορία καὶ τοὺς προγόνους πρὸς μου φοροῦσανε σὲ τὴν ῥόχη μου οἱ δασκάλιοι. Δὲ θέλω νάμαι ἀπόγονος τοῦ Ἡερικῆ καὶ τοῦ Φειδία. Μοῦ πέφτει ποῖν, σὲ δὲν μπορῶ νὰ βασιτάξω τέτιο προγονιλήκι. Θέλω νάμαι

ἀπόγονος κεινῶνε πρὸς ἀνεβήκαμε δὴ πάνον, ὄχι γιὰ νὰ ἐπώσαστε Προπύλαια καὶ τὰ δημιουργήσαστε Παρθενῶνες, ἀλλὰ γιὰ νὰ προσκυνήσαστε τὴν Ὀμορφιά καὶ νὰ γευτοῦνε τὴ Ζωή.

Ἀρχαῖοι Ἑλληνες, Τοῦροκοί, Βεγγεσιῶνοί, Γραικοὶ τοῦ 21 ἢ Φραγκολεβαντινοὶ τοῦ 907, δὲ θέλει δὲ εἶναι. Ἀντοὺς νιώθω γιὰ προγόνους μου. Ὅτι μισὴ σταλαματιὰ αἷμα Περικλῆ καὶ Φειδία δὲ βρισκεται σὲς φλέβες μου ἢ βρισκότανε, θάμνωθαι κ' ἐγὼ τὴ μεγάλην προῆ νὰ μὲ σπρώξῃ σὲ τὴ δημιουργία ἐνός καμοῦρου Παρθενῶνα. Τώρα βλέπω τὰ συντρέμια τοῦ παλιῦ καὶ ντρέπομαι. Μπορεῖ καὶ νὰ δακρῶζω.

Μπουλούκι ἀπὸ ξένους χάσκει μπρὸς σὲ τὰ Προπύλαια· ἄλλο μπουλούκι μελετάει τίς κολῶνες τοῦ Παρθενῶνα· σὲ τὴν Ἀπερῆ Νίκη πένη ἔξη, ἀντρες καὶ γυναῖκες, μακρολόμοιτροι καὶ πλατοπόδαροι, ἀκοῦνε μὲ θερησκονικὴ κατάνυξη ἕνα λυγδοκαπέλλο τοιμοερόνη πρὸς τοὺς μπάζει σὲ ἄδ ν τ α τῆς Τέχνης καὶ τῆς Ἱστορίας, ἔχοντας τὸ μάτι του καρφωμένο σὲ ἄδουτα τῆς τοῆπης τους. Νὰ κ' ἕνα μπουλούκι κάτου ἀπὸ τὸ Ἐρεχθεῖο· τὰ κ' ἕνα ἄλλο πρὸς τραπεζαία κατὰ τὸ Μουσεῖο.

Ταφογῶτες ὅλοι τοὺς· σαράκια πρὸς φύγανε ἀπὸ τὸ βιβλίο καὶ πῆγαν καὶ κολλήσανε πάνον σὲς πέτρες· μουχλιασμένες ψυχῆς πρὸς γυρίζοντας αἰρῖο σὲς πατρίδες τοὺς θὰ δείχνουνε μὲ καμάρι ἕνα κοματάκι μάρμαρο πρὸς τσεπῶσανε κλεφτάτα ἀπὸ τὸν ἱερὸ βράχο. Τὸν ἥλιο τῆς Ἀκρόπολης δὲν τὸν εἶδανε. τὴ Ζωὴ τῆς δὲν τὴν ἀναπνέψανε—καὶ κανένα ἀπὸ τὰ δυὸ αὐτὰ δῶρα τῆς Θεᾶς δὲ θὰ μπορέσουν αἰρῖο νὰ φέρουνε σὲς πατρίδες τοὺς.

Σὲν μοιχατὴ τὴν εἶδες τὴν Ἀκρόπολη, σὲν χάρηκες τίς μουσικῆς ὁμορφιῆς τῆς, — σὲν, ὦ πανέμορφη ξένη, πρὸς καθιομένη κατὰχαμα, οἰμὰ σὲ τὸν Παρθενῶνα, πάνον σὲ τὰ μυριόχρωμα λουλούδια, σὲ τὰ χαμομήλια, σὲ τὰ κνυλαμῆς, σὲ τὰ μαργαρίτες καὶ σὲ τὰ ἀνεμῶνες, ἀκκουμποῦσες τὸ ξανθὸ σου κεφαλάκι σὲ πέτρινο μαξιλάρι κὶ ἀφινες τὸ λεβεντινὸ τὸν ἥλιο νὰ σ' ἀγκαλιάζει καὶ νὰ σὲ γλυκοφιλεῖ.

Ἡ ψυχῇ σου δὲ θάμεινε οἰεῖρα ὑστερ' ἀπ' αὐτὸ τὸ γόνιμο ἀγκάλιασμα τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ γεννηθῆκαμε μέσα σου οἱ μεγάλες λαχτιρες γιὰ δὲν ἐρηλὸ κὶ ἀμυμονικὸ στοκίξει τὴ Ζῆση

μερο καὶ φῖνο χαμόγελο μιλώντας σὲ τὸν Ἀντρέα ὁ κ. ουρῆς, πρὸς γινώριζε πῶς τὰ ἱστορικὰ τους, ἀπὸ φυ Κατίωση βέβαια πρὸς δὲ θὰ πάσχη, γιὰτὶ χωρὶς ἄλλο θὰ μᾶς τὸ ἔλεγε ὁ κ. Ἀμάρος».

Τέτοια τὰθρῶπικα. Κάποτες, ἀπὸ συνείδηση ὀρθῇ, γιὰ νὰ δειλῆ κανεὶς σὲ τὸν ἑαυτὸ του πρὸς δὲν ἔε στὰ μπόστια, προσπαθεῖ νὰ βρῇ ἐκεῖνο πρὸς δὲν ἔρχει, μὰ πρὸς τὰποφάσισε πρὸς εἶναι. Σίγορο πρὸς προσπαθῆσε ὁ κ. Ἀμάρος ἢ τουλαχιστο θὰ προθῆσε τὰπτὶ του κατὶ νάκωσαστῆ.

Σὰν τὸν ζεπροβόδεψε ὁ Ἀντρέας ὡς τὴν πόρτα. — Ἀί! γιὰτὶ μου, τοῦ κάνει, μισὸ χωρατέβοντας, μισὸ μὲ τὸ σοβαρὸ του καὶ παιχιδιαιρικο ὕφος, ἐπειδὴ τοῦ ἄξιζε μάθημα, τί λέτε γιὰ τὴν ἀβῶσση πρὸς πέσει δὲν ἔθελε κανένας νὰ τὴ χειρουργῆση; Ἀκμπρά μᾶς τὸ νοιαστήκατε. Νὰ ὅμως πρὸς γλῶσσεσ.

Πολλὰ δὲν ἀποκριθῆκε μήτε εἶχε νὰποκριθῆ ὁ κ. Ἀμάρος. Μὰ γελιότανε ὁ Ἀντρέας· γλυτωμένη ἀκόμη δὲν εἶτανε ἢ Κατινούλα. Χρειάστηκε νὰ τῆς βάλουε καὶ δέφτερο λαμινάρι· δὲν ἀνοῖξε ἀρκετὰ ἢ πληγῇ μὲ τὸ πρῶτο. Ἐδειχνε τὸ θερμοῦμετρο μὲ τοὺς 39°2 πρὸς ἔπρεπε κὶ ἄλλο ἔμπυο νὰ βγῆ, μαζὶ τοῦ ἴσως κὶ ἄλλο μετᾶξί. Δὲν ξέρανε ὡςτόσο μὲ πόσες κλωστῆτες ὁ κ. Σεβιλᾶς ἔδεσε τὸ κόψιμο, μὲ

τρεῖς ἢ μὲ τέσσερες, γιὰτὶ ὁ κ. Μαλαμῆς τοὺς εἶχε πεῖ πρὸς σὲ τὸ δέσιμο ἢ τρίτη δὲ βαπτῶσε καλὰ καὶ γιὰ νὰ μὴ λυθῇ ὁ κόμπος, πῆρε τίτκαρη τὸ γιὰτρός, πρὸς μπορεῖ ὅμως νὰ μείνανε πλκχι πλάγι κ' οἱ δυὸ ἀφτῆς κλωστῆτες σὲ τὸ ἴδιο μέρος. Δὲ θυμῶτανε, νὰ τοῦ τὸ βεβαιῶση. Ἀνάγκη νὰ ρωτῆσουνε τὸ Σεβιλᾶ τὸν ἴδιο. Ἰσια ἴσια τὸ πρῶτὸ ἔλαβε γραμμα ἢ Κατινούλα τῆς Βιχτώριας τῆς νοσοκόμας καὶ τῆς ἔγραψε πρὸς ἀπὸ τίς προκλῆς, φεβγάτος ὁ κ. Σεβιλᾶς γιὰ τὸ Παρίσι. Δὲς τοὺς λοιπὸν τελεγράφους σὲ τὸ Μπ... γιὰ νὰ μάθῃ ὁ Ἀντρέας τὸ παρισιανικὸ τάντρεσσο τοῦ γιὰτροῦ, τελεγράφους σὲ τὸ γιὰτρο, διπλοῦς μάλιστα, ἐπειδὴ ὁ κ. Σεβιλᾶς ἔβγαίνε ὄξω μὲ τὰ χαράματα, γύριζε τίς κλινικῆς, τὰ νοσοκομῆια, νὰ πληροφορηθῆ γιὰ τὰ καθέκαστα, κ' ἔπρεπε νὰ τὸν πιάσῃ σὲ τὸ πετάμενο τὸ πουλί, ἄμα στοχαζόσαστε κλαδὶ ὅπου θάκκουμποῦσε μιά στικμούλα.

Μ' ὄλες τοὺς τίς δουλειῆς, ὁ ἀγαθὸς ὁ ἄθρωπος ἄδειασε κ' ἤρθε.

— Ἀκλωστῆς εἶναι, παιδί μου, εἶπε τῆς Κατινούλας, πρὸς θέλεις νὰ μὴ βγοῦνε; Ὅθ βγοῦνε. Πόσες ἔβαλα, τρεῖς ἢ τέσσερες; Ἀλήθεια μου, τὸ ξέχασα. Δὲν πειράζει διόλου. Ἄ δῆς πρὸς ἀργῶνε λι-

γάκι κ' ἔχεις θέρμη, σφῆρνε δέφτερο χειρουργῆμα. Σὲν κόσαστε τὴν πληγῇ καὶ πᾶδουε ἀμῆσως τὰ βᾶσανα σου. Ὅθ πᾶψουε κ' ἔτσι».

Ἦέλασε ἢ Κατινούλα, ὅτι πρὸς ἄκουσε ξανά τὸ περίφημο τὸ σφῆρνε. Καὶ δέφτερο χειρουργῆμα μὲ τὸν κ. Σεβιλᾶ δὲ θὰ τὴν τρῶμαζε. Κάτεχε τὴν τέχνη ὁ ἐπαρχιώτης νὰ ζωντανῆ μ' ἕνα λόγο τοὺς ἀβῶστους, ὅπως τοὺς ζωντανῆσε καὶ μὲ μιά μαχαίρι. Ἐννοεῖται προτιμῶσε ἢ Κατινούλα νὰ λείψῃ τὸ μαχαίρι.

Τὴν ἀποχαιρέτησε κὶ ἀρχῆσανε τίς κουβέντες μὲ τὸν Ἀντρέα, πρὸς τὸν πῆγε σὲ τὸ ἔργαστήρι του καὶ πρὸς ζωντανῆσε τώρα κὶ ἀφτός, ἄμα ἔβλεπε τὸν πρῶτοτύπο τὸ γιὰτρο. Ἦθῆλε νὰ τὸν ρωτῆσῃ καὶ γιὰ κάμποσα, γιὰ κατὶ μαζῆτα πρὸς ξεσκάσσε μελετώντας ὁλοένα τὴν ἀβῶστικὴ, ὁ μεθοδικὸς τοῦ ὁ νοῦς.

— ἈΦίλε κ. Σεβιλᾶ, τοῦ λέει: ἔχαρνα, γιὰτὸς ἐγὼ δὲν εἶμαι. Ἄν κανὼ λάθος, νὰ μὲ συμπαθατε. Ἰδοῦ ὅμως τί συλλογίστηκα. Τὸ δεξὶ τῆς τὸ νεφρὸ πιάστηκε ἀπὸ τὴν ρῶσκα. Μήπως δὲν εἶναι κίντυνος νὰ πιαστῇ καὶ τὸ ζεβί τῆς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο; Ἀσγῆ μὲ φαίνεταιαί».

— Ἀφῆστε ἡσυχῇ, φίλε μου, τὴ λογικῇ σὲ τῆς τοῖες ἀβῶστικῆς, ἴσως καὶ σ' ὄλες τίς ἄλλες. Ἦ πα-

στους συντοπίτες του μιὰ παράξενη ιστορία. Τὴν ἱστορία ἑνὸς Προφήτη. Ἐνας Προφήτης εἶχε φανεῖ στὴν ξένη πολιτεία. Ὁ κόσμος ἔτρεχε ἀποπίσω του. Ὅπου περνοῦσε ὁ Προφήτης ἔσερνε πίσω του χιλιάδες. Ὁ λαὸς ἔτρεχε σὰν τὰ μερμηγκία. Σκάλωναν ἀπάνω στὰ δέντρα νὰ τὸν ἴδουν, ἀνέβαιναν στὰ κεραμίδια τῶν σπιτιῶν, ἔσπρωχνε ὁ ἕνας τὸν ἄλλον γιὰ νὰ τὸν πρωτοκυτάξῃ. Οἱ μανάδες σήκωναν τὰ παιδιά τους στὰ χέρια τους γιὰ νὰ τὸν κυτᾶξουν καὶ οἱ γέροι στυλῶναν τὰ κορμιά τους νὰ τὸν ἴδουν μιὰ φορά πρὶν πεθάνουν.

Αὐτὰ ἔλεγε ὁ χωριανὸς κ' ὅλη ἡ χώρα τὸν ἔκρυβε μ' ἀνοιχτὸ στόμα. Ἐλεγε ἀκόμα πῶς ὁ Προφήτης, πού ἤξερε ὅλα τὰ μυστήρια πού κρύβει ὁ κόσμος κ' ὅλα τὰ πόκρυφα τοῦ Θεοῦ, μιλοῦσε, μὲ ὠραία καὶ σοφὰ λόγια, στὰ πλήθη τοῦ κόσμου. Μηλοῦσε γιὰ τὴ Ζωή, γιὰ τὸ Θάνατο καὶ γιὰ τὴν Ἀγάπη. Τὰ λόγια κυλοῦσαν ἀπ' τὰ χεῖλη του γλυκὰ σὰν τὸ μέλι. Ἡ φωνὴ του ξεπερνοῦσε τὸ πιὸ γλυκὸ τραγοῦδι. Καὶ ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὴ Ζωή, οἱ πιὸ δυστυχισμένοι λαχταροῦσαν νὰ ζήσουν, κ' ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὸ Θάνατο, οἱ πρὸ εὐτυχισμένοι τὸν ἀποζητοῦσαν, κ' ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὴν Ἀγάπη, τὰ ξερὰ κλαδιά πετοῦσαν νέα φύτρα.

Αὐτὰ ἔλεγε ὁ χωριανὸς. Καὶ ὕστερα εἶπε ἀκόμα, μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια, τὴ δική του τὴ συμφορὰ καὶ τὴν ἁμαρτία του. Σὰν ἔτυχε στὴν ξένη πολιτεία, πῆγε κ' αὐτὸς νὰ ἰδῇ τὸν ὠραῖο Προφήτη. Ἐσπρωξε τὸν κόσμο, στριμώχτηκε μέσα στὸ λαὸ, ἴδρωσε, παρακάλεσε. Σὰν ἔφτασε ἄνω κοντὰ, ἔτριψε τὰ μάτια του. Γιατὶ δὲν πίστευε κ' ὁ ἴδιος αὐτὸ πού ἔβλεπε. Στὸ τέλος δὲν μπόρεσε νὰ βασταχθῇ. Χωρὶς νὰ θέλῃ, μιὰ φωνὴ τοῦ ξέφυγε ἀπ' τὰ χεῖλη: «Αἱ! Αἱ! ὁ τρελλὸς!» Τὸ πλήθος ρίχτηκε ἀπάνω του νὰ τὸν πνίξῃ. Ἐβαλε φτερὰ στὰ πόδια. Βοή καὶ κατάρα τὸν ἀκολουθοῦσε ἀποπίσω του σὰ φοβέρα. Ἐφυγε, χάθηκε μακριὰ ἀπ' τὴν πολιτεία. Κρύφτηκε στοὺς λόγγους καὶ στὰ βουνὰ κ' ὕστερα πῆρε τὸ δρόμο, σὰν ἀφορισμένος... «Καὶ νῆμα, πού ἦρθα. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συχωρέσῃ, ἀδέρφια!»

Αὐτὰ ἔλεγε ὁ χωριανὸς κ' τὰ δάκρυα τρέχανε ἀπ' τὰ μάτια του. Κανένας δὲν ἀνοίξε τὸ στόμα του νὰ μιλήσῃ. Ὁ ἕνας κύταζε τὸν ἄλλον. Καὶ μόνο οἱ γυναῖκοι τοῦ χωριοῦ, πού δὲν εἶχανε ξεχάσει τὸν τρελλὸ μὲ τὰ μακριὰ δρόξανθα μαλλιά, μὲ τὸ χλωμὸ πρόσωπο καὶ τὰ βαθουλωμένα μάτια, ἀναστέναν βθεῖα: «ὦ! εὐτυχισμένη, πού εἶδες τὸν Προφήτη!» «Κι' ἀπὸ τότε ὅταν γυρίζουν, οἱ γυναῖκοι καλοκίτρι κ' ἀνοιξή, ἀπ' τὰ χωράφια καὶ τὶς ἀκροποταμιές, γλυκομιλοῦν καὶ λένε ἀκόμα γιὰ τὸν ὠραῖο τὸν Προφήτη.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

πεζάκι, καὶ κεὶ φύλαξε τὴν σπετσαρία του, πού ἔλεγε, δηλαδή διάφορα φάρμακα χρήσιμα εἴτε γιὰ τὸ θεράπευμα τῆς πληγῆς, εἴτε γιὰ κάθε ἄλλη ἀπαντεχομένη ἀνάγκη, ὀξυγονωμένο νερό, ἰωδιόδαμμα, μπουκαλάκι αἰθέρα, πέτρα τῆς κόλασης, φανικωμένο νερό, διάλυση ξαγνωμένου ὑδράργυρου ἢ καὶ ὑγρὸ τοῦ Φαντζουίτεν, ἢ σουλιμα, πού λέμε, ἀποστειρεμένη βαζελίνα, μπαμπάκι ἀποστειρεμένο, ἀποστειρεμένη γκάφα, ἔπειτα κάμποσα ἐργαλεῖα σ' ἕνα κουτάκι νικελίνιο, μαζί μὲ ὅλα τὰ χρειαζόμενα, βάζα, βάζακια, τενεκεδάκια νεροδοχεῖα, μὲ τρύπα κολητὰ στὸν πάτο γιὰ τὸ λάστικο, γυάλινο κανοῦλι μὲ ἀκρὴ φιλούτσικη πού ἐροκλα νὰ γλιστρᾷ στὸ στενούτσικο τὸ ποτάμι τῆς πληγῆς, φλασκὶ γεμάτο ἀπὸ βραστὸ ἀποκρυωμένο νερό, τρία πιάτα πορσελλάκια πού ὁ Ἀντρίας τὰ σπέρτωνε μὲ χυσιὰ καὶ τὰναφτε ὕστερα ἀπὸ κάθε βίξιτα, γιὰ νὰ τὰ καθάρῃ καὶ νὰ τὰ ξεμολέψῃ. Προσδιορισμένα μεθοδικὰ καὶ τὰ τρία γιὰ ἰδιαίτερη χρῆση τὸ καθένα, ποῖο γιὰ τὰ ἐργαλεῖα, ψαλίδι ἀπλό, ψαλίδι αἰμοστατικό, στιλέττο καὶ λαβίδα, ποῖο γιὰ τὸ σουληνᾶρι σὰν τὸ τραβοῦσε νὰ τὸ ξεπλύνῃ ἀπὸ τὴν πληγὴ ὁ γιατρός, ἐπειδὴ γιὰ νὰ μὴ σφαλίσῃ δὲν τῆς βγάζανε πιά τὰρα τὸ σουληνᾶρι ἀπὸ μέσα, τὸ τρίτο πιάτο γιὰ τὸ σουληνᾶρι καὶ τοῦτο, νὰ βραχθῇ φρέσκο φρέσκο προτοῦ ξαναμπῇ στὴν πληγὴ. Στὸ πρῶτο καὶ στὸ δεύτερο πιάτο ἔβαζε φανικωμένο νερό ζεστό, ἐνῶ ἔβαζε τῆρο στὸ τρίτο, γιὰτὶ δὲν πολυστρέγουμε οἱ πληγῆς τὸ φανικὸν ὄξι. Φαντᾶζεται πιά ὁ ἀναγνώστης μὲ πόση τάξη κ' ἐβλάβει ἀπὸ πρῶτον παραμικρὰ ὁ Ἀντρίας. (ἀκολουθεῖ)

Η ΛΑΕΜΗ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐπεσομένου φύλλου)

Ἄρχισε ἡ γόντολα νὰ γλιστρᾷ. Ἀριστερὰ τὸ ρουμάνι καθρεφτιζότανε στὸν ποταμὸ. Μπαμποῦδες, τοῦ δάσου πρόμαχοι πιστοὶ, μὲ τὴν πηχτὴ τους πρασιναδά μπόδιζαν τὶς ἀδιάκριτες ματιές, καὶ πίσω ἀπ' τὶς καλαμιές ἄλλα δέντρα τροπικὰ δεύτερο φράχτη στήνανε ζαπλώνοντας τ' ἀπέραντα κλαδιά τους π' ἀνταμώνονταν κ' ἀγκυλιάζοντανε σφιχτὰ. Καὶ πάνω ἀπ' τὰ κλαδιά κατεβαίνανε γιὰ νὰ μπηχτοῦνε στῆς τροφοδότρας γῆς τὰ στήθια ἄπειρες ρίζες, ἀναριθμητες πράσινες κλωστές, τὸν πέπλο σκηματίζοντας τοῦ δάσου τοῦ παρθενικοῦ.

Ἄπειραχτα κεῖ μέσα βασίλευν τὰ φιδιὰ τὰ φαρμακερὰ, οἱ τίγρες, οἱ ἀρκουῦδες, κ' ἄλλα ἀνήμερα θεοῖα. Στὰ δέντρα πάνω μαϊμουδάκια πνίξανε χαρῶπα ἀπὸ κλαδί πηδώντας σὲ κλαδί. Ἐκεῖ κοντὰ οἱ μάνες μ' ἀγάπη καὶ μ' ἀνθρώπινα καμώματα στὴν ἀγκαλιά τους σφιγγανε τὰ τρυφερὰ μωρὰ τους, καὶ πιὸ ἀλάργα οἱ γερόντοι κ' ἀρχηγοὶ καθόντανε μὲ σοβαρότητα μεγάλη, τὰ μάτια μιὰ πάνω στὴ νέα τὴ γενεὰ, καὶ μιὰ στὸ δάσο γύρω, ἔτοιμοι τοῦ ὄχτροῦ τὸν ἐρχομὸ ν' ἀνακαλύψουν κ' ἔτσι τὸ σύνθημα νὰ κράξουν τοῦ φευγικοῦ στὶς πιὸ ἀψηλές κορφές τῶ δέντρων.

Ἀνάμεσα στὶς καλαμιές λάφια πρόβαλαν κανελιά σκύθοντας σγουροκέρατο κεφάλι τὴ δίψα τους νὰ σβύσουνε. Στὴ λάσπη πάνω λιάζονταν κροκόδειλοι.

Στὴ δεξιά ζάνοιγε τὴν καὶ τοῦ ναοῦ τὸ περιβόλι, γεμάτο κοκοφοινικίες κ' βανανιές, καὶ πλουμιστὸ ἀπὸ κάθε λογῆς ἀνθούς.

Ἄραξε ἡ βάρκα στὰ πέτρινα τὰ σκαλοπάτια πού κατεβαίνανε στὸν ποταμὸ.

Ἰντιάνες μὲ ξέπλεγα μαλλιά βγαίναν ἀπ' τὸ νερό, καὶ τὸ βρεμένο διάφανο σαρὶ τους, ἀπάνω τους κολημένο, εἶδεινε δυὸ φορές γδυμνὸ τὸ Τανχγρένιο τους κορμί. Μὰ κείνες, δίχως ντροπὴ, μ' εὐλάβεια περίσσια, τὸν ἤλιο χαιρετοῦσανε μὲ προσευκές.

Στὸ πάνω πάνω σκαλοπάτι περίμενε ὁ Μούκαμ. Ἀρόμος κοκκινωχόματος μπροστὰ μας ξαπλωνόταν ἔχοντας δεξιά κ' ἀριστερὰ κολῶνες γιγαντινές ἀπὸ φοινικίες. Στὸ βάθος κάτω κεῖ ἀστραφτε κοκκινόχρυση ἡ πυραμίδα τοῦ ναοῦ.

Στὴ μέση τῆς δεικτοστοιχίας στεκόταν ἀλαβάστρινη ὀχτάγωνη κολῶνα, εἰκοσι μέτρα ἀψηλὴ, στὸ Σουριὰ (1) ἀφιερωμένη. Στὴν κορφή της, σὲ τετράγωνη πάνω πλάκα, πού ἀπὸ κάθε τῆς γωνιὰ κρεμότανε κουδούνια ἀσημένια, χὰπνιζε λιθάνι. Μέσα στὸν πρῶτο τὸν αὐλόγυρο, κατάντικρο στὴν ἀλαβάστρινη κολῶνα, σὲ στηλοῦχτη πάνω μονοκόμματο πέτρινο λειγαμ (2), τὸ σύμβολο τοῦ Σίβας (3), στηριζότανε.

Ἰντιάνες ἀμυγδαλομάτες, μὲ τὸ βρεμένο τὸ σαρὶ ἀκόμα στὸ κορμί τους κολημένο, σιμώνοντας, χαριτωμένες σὰ δορκάδες, χωρὶς ψευτοντροπὴ, ρεῖνανε μὲ λούλουδα καὶ προσκυνοῦσαν τὸ σύμβολο τὸ σεβαστὸ.

Ἀντικρο βρίσκονταν ἡ κεντρικὴ αὐλὴ καὶ ὁ ναὸς σὲ δυὸ χωρισμένους. Μπροστὰ ὁ νάρθηκας μὲ μαρμαρένιους τοίχους κ' ἀναριθμητες κολῶνες. Στὸ βάθος ἡ μαλαματένια πόρτα τῆς παγοδάς, ἡ πόρτα ἡ βασιλικὰ τοῦ ἱεροῦ, νὰ πούμε, ὅπου φυλάγονταν τὸ Εἰδῶλο, καὶ ὅπου μονάχα οἱ παπάδες τολμοῦσανε νὰ μποῦν.

Οἱ σκαλισμένοι τοῖχοι κ' οἱ κολῶνες παράστα-

1) Σουριὰς. Ὁ ἥλιος θεοποιημένος. Ὁ φοβὸς τῶν Ἰντιάνων.

2) Λειγαμ. Τὸ ὄργανο τῆς γενιμότητος. Ὁ φάλλος τῶν ἑλλήνων.

3) Σίβας. Τὸ τρίτο πρόσωπο τῆς Ἰντιάνικης Τριάδας.

Ἄν τις κυριώτερες τὶς μεταμορφώσεις τοῦ Σωτήρα τοῦ Βισνοῦ.

Ἐδῶ λιοντάρι μεταμορφωμένο, τὸ δεύτερο ἀθάνατο κεφάλι τῆς Τριάδας, τὰ σπλάχνα σκίσει ἀγριοῦ δαίμονα πού ἀνθρώπους καὶ Θεοῦ; σὰ φύλλα ἔκανε νὰ τρέμουν.

Στὰ βάθια τοῦ ὠκεανοῦ, σὲ σκοτεινὰ καὶ νέκρα βυθισμένη κοίτουνταν ἡ γῆ. Μὰ ὁ Σωτήρας ξύπνησε ἀπ' τὸ βαρὺ τὸν ὕπνο του, καὶ βλέποντας τὴν ἐρημικὴ τριγύρω, δάκρυσε, τὸ σῶμα πῆρε ἀγριογούρουνο καὶ σέκωσε τὴ γῆ στὰ δυνατὰ του δόντια πάνω.

Σκεπαστήκε ἡ ἀψηλότερη κορφή τῶν Ἰμαλαίων, καὶ τὰ νερὰ σταματήσαν ἀφοῦ ἀλύπητα κ' ἀγριεμένα πνίξανε τῆς γῆς τὰ τρία τὰ βασίλεια. Ἡ τελευταία ἡ κραυγὴ εἶχε ἀκουστῆ καὶ σβύσει. Νερὰ καὶ καταχνιές βασίλευν παντοῦ, μὰ σκίστηκαν τὰ σύννεφα μὲ μιὰ κ' ἡ καταχνιά, τὸ πολυχρόματο δόξαρι ἔξωσε τὴ γῆ, κ' ὁ οὐρανὸς νὰ ξεδιπλῶνε ἀρχισε τὴν ὀμορφιά του τὴ γαλάζια. Καὶ ξάφνου φάνηκε πάνω στὰ ἀφρισμένα τὰ νερὰ πελώριο ψάρι, ὁ ἴδιος ὁ θεὸς Βισνοῦ, νὰ ὀδηγεῖ τὴν Κιβωτὸ πού μέσα της εἶχε κρυφτῆ τῆς τωρινῆς γενεῆς ὁ σεβαστὸς προπάτορας Μανοῦ (4).

Τώρα οἱ πέτρινες εἰκόνας ἀνιστοροῦσαν τὰ ἠρωϊκὰ τὰ κατορθώματα πού ψάλλει ἡ Ραμαγιάνη (5), κ' ἀκολουθοῦσαν ἄλλες μεταμορφώσεις σκεπάζοντας τοὺς τοίχους ὅλους καὶ ὄλες τὶς κολῶνες. Ἄλλου πάλε ζωντανεῖ ἡ πιὸ ἀγαπημένη ἀρκωσι, ἡ Κρίσνα ἀθατάρα (6), καὶ τοῦ θεοῦ οἱ ἀτέλειωτες ἀγάπες.

Ἐδῶ παίζει ὁ Κρίσνα τὴ φλογέρα του, Ἀπόλλωνας σωστὸς στὴν ὀμορφιὰ καὶ χάρη, καὶ γύρω του χορεύουν βοσκοποῦλες, ἔτοιμες στὴν ἀγκαλιά τὴ θεϊκὰ νὰ πέσουν.

Ἐκεῖ, μὲ διαβολικὴ Σατύβου παίρνοντας τὰ ρούχα τῶ χαριτωμένο βοσκοπούλων, βλόγδυμες τὶς κἀνει ἀπ' τὸ ποτάμι ὅπου λούζονταν νὰ βγοῦν καὶ νὰ τὸν προσκυνήσουν. Μὰ ἡ ἀποθέωση τῆς γήινης ἀγάπης ζεῖστοριέται στοὺς ἐρωτῆς του μὲ τὴ Ράντα. Καὶ ζεῖστορᾷ τὸ μυστικὸ του χαμογέλιο τὸ σερκικὸ μεθύσι πού τὸν πλημμυρᾷ, καὶ πίνει θεὸς αὐτὸς ἀπ' τῶ θνητῶν τὸ ἠδονικὸ πιτήρι.

Φτάσαμε τώρα μὲ τὸ Μούκαμ, μπρὸς σὲ γιγαντινὸ καθάλλαρη. Ὁ Μούκαμ πέφτει μπροῦντα καὶ προσκυνᾷ κ' ἔπειτα μουρμουρίζει:

—Ἐἶναι ὁ Καλκί, Σαχίμπ, ἡ ἐρχόμενη σαρκωσι τοῦ Βισνοῦ. Καθὼ; θὰ ζήσει ὁ Σαχίμπ, πού ἡ σοφία του στὰ μάτια του ἀχτινοβολᾷ, τώρα βρισκοῦμαστε στὴν τέταρτη τὴν ἐποχὴ, τὴν Καλιγιούγκα (7) Χρόνια χιλιάδες τρεῖς καὶ ἕκαστὸ τῶ χριστιανῶν πρὶν ὁ προφήτης γεννηθῆ ἄρχισε τούτη ἡ ἐποχὴ, καὶ θὰ βαστάξει τρακόσια τριάντα δυὸ χιλιάδες χρόνια ἀκόμα. Μαζὶ τῆς προχωρεῖ καὶ ἡ κακία. Παντοῦ θὰ βασιλέψῃ ἡ ἀσέβεια κ' ἡ ἁμαρτία, καὶ τὸν παρὰ μονάχα καὶ τὴν ἠδονὴ θὰ ἔχει γιὰ θρησκεία ὁ ἀνθρώπος. Καὶ δυνατοὶ τῆς γῆς θὰ εἶναι ὅσοι στὴν ἀτιμία τοὺς ἄλλους; θὰ περνοῦν. Τὰ στήθια πιά κανένας ἀἴστημα ἀμόλυντο καὶ ἅγιο δὲ θεὰ φουσκώνει, καὶ τὰ δυὸ τὰ φύλλα θεὰ ζευγαρώνει τὸ σερκικὸ μονάχα πᾶθος. Στὸ θρόνο τὸν ἀνθρώπινο γυροῦν; θ' ἀνε-

4) Μανὸς. Ὁ Νῆας τῆς γραφῆς ὁ Μανὸς τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου.

5) Ραμαγιάνη. Ἐπικὸ ποίημα πού περιγράφει τὴ ζωὴ τοῦ Ράμα, τῆς ἑβδομῆς ἀρκωσι τοῦ Βισνοῦ.

6) Ἀθατάρα. Σάρκωσι.

7) Οἱ Ἰντιάνικες γραφῆς παραδέχονται τέσσερις ἐποχές.

8) Τὴν Κριταγιούγκα 1728000 χρόνια.

9) Τὴν Τριταγιούγκα 1296000 χρόνια.

10) Τὴ Νεταπαγαγιούγκα 864000 χρόνια.

11) καὶ τὴν Καλιγιούγκα 432000 χρόνια. Ἡ τελευταία, ἡ τωρινὴ, ἀρχίζει ἀπ' τὸν κατακλυσμό.

Σ' έβλεπα, ώ ζωηρατεμένη κόρη του 'Ερεχθέα, έβλεπα τις γλαφυρές καμπύλες που σκημάτιζε το άπαλογερόμο κορμί σου, και νόμιζα πως έβλεπα και την Παλλάδα να κατεβαίνει μεγαλόπρεπα τα μαρμαρένια σκαλοπάτια του ναού της και νάρχεται ομιά σου να σε φιλεί στο ξάστερο μέτωπο.

Χυίρε, ώ άγνωστη ξένη, που πήρες το φιλί της Θεάς—που πήρες από την 'Ακρόπολη δια γνώση κι δια μάθηση δεν πήραν έλ' οι πατριώτες σου, ο μακρουλόμυτροι και πλατοπόδαροι τυφογδύτες.

Και δικός μας κανένας και δικό μας μόνο ο φύλακας της 'Ακρόπολης, σαβανωμένοι στα μακριά και λυθιασμένα πανωφόρια τους.

Δεν έχει ερωτευμένους ή 'Αθήνα; Δεν έχει γιους και νιές που νάνεβαίνουμε μια φορά τουλάχιστο τη βδομάδα στην 'Ακρόπολη να παίρνουμε ζωή, να δυναμώνουν την ψυχή και το κορμί τους;

Γινήκανε συλλόγοι για το Λών—τένις και για το Φουτι μπάδλ και μόνο ένας σύλλογος για την 'Ακρόπολη δεν έγινε, ένας «Σύλλογος 'Ακροπολιτών». Καιρός να γίνει κι αυτός ο Ρωμαίικος Σύλλογος, για νάποηθήσουμε γερά κορμιά και γερές ψυχές. Και για να βλέπουν κ' οι ξένοι, που άνεβαίνουμε στην 'Ακρόπολη, πως ή καινούρια 'Ελλάδα έχει και ζωντανούς ανθρώπους κι όχι μόνο φύλακες για τ' αρχαία της.

Ποιά άριστοκράτισσα—όχι της τσέπης αλλά της ψυχής—θα μάς τονε σκαρώσει αυτό το σύλλογο;

Μά κ' οι άληθινοί επιστήμονες μάς λείπουν. 'Αν είχαμε γιατρούς που να βλέπουν πιο πέρα από τη μύτη τους και να διαβάζουν κάτι παραπάνου απ' όσα βρίσκονται στα βιβλία, θα καθιερώνανε, κοντά σε' άλλα θεραπειυτικά τους μέσα, και την 'Α κ ρ ο π ο λ ο θ ε ρ α π ε ι α, κ' έτσι οι νευρασθενικοί, στην 'Αθήνα τουλάχιστο, θα λυόσταναν.

'Όταν άνταμώνω στην 'Ακρόπολη, ή κάτου από την 'Ακρόπολη, τον Περικλή το Γιαννόπουλο, το μοναδικό άνθρωπο που δεν μπορεί να ζήσει αν παρθεί μια μέρα δίχως να ρουφήξει κιντάκια 'Ακροπολιτικο φώς κι 'Ακροπολιτικο άερα,—ότα βλέπω τη λεβεντιά του και βλέπω και τη λεβέντικη ψυχή του στις δλοφώτινες και πρωτοτυπώτατες κουβέντες του, λυπάμαι που δε νιώσαμε όλοι μας τη ζωοπάροχη δύναμη της 'Ακρόπολης και δεν τρέχουμε να λούσουμε

την ψυχή μας σε' άθάνατο νερό που αναβρύζει από την άσπέρρευτη αυτή πηγή της Ζωής.

Δεν έπρεπε νάναι μόνο ο Γιαννόπουλος 'Ακροπολιτικός. 'Επρεπε νάναι έλ' οι 'Αθηναίοι κ' έπρεπε μια τέτια άγάπη να δυναμώνει τη σάπια γεννιά μας και να της φέρει τον ξαναγεννημό.

Είδα και τους άληθινούς άπογόνους των 'Ελλήνων πάνου στην 'Ακρόπολη. Είταν 'Εγγλέζοι κ' είταν άληθινοί άπογόνοι τους, άφου δημιουργήσανε κι αυτοί έναν Παρθενώνα—τη μεγάλη Πατρίδα τους.

Τίνος κουλχέρη γραβαδίτη και τίνος λιγόνφυχου λαγού νάμαι άπόγονος έγω ή σημερνός Ρωμιός;

'Αλλοίμονο, χωμένος στους τάφους και ψάχνοντας να βρω κανένα κοκκαλάκι φανταστικού προγόνου μου, δε βλέπω τη Ζωή που άπλώνεται γύρω και με φωνάζει νάν την καταχτήσω δουλεύοντας.

Πατήσια, 3.4.07.

ΙΣΙΟΝΑΣ

Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ

'Αζαφνα, μίαν άνοιξιτικην αύγή, που ή ήλιος έλαμπε άπάνω στη δροσλοσυμένη πρασινάδα και τη γέμιζε διαμάντικ, και τα περιβόλια σκορπούσαν ευώδεις λογίων—λογίων στον άέρα, φανερώθηκε στη χώρα, δειλός και μαζεμένος, ή όμορφος τρελλός. 'Από που ήρθε, που γεννήθηκε, που μεγάλωσε, που ήτανε κρυμένος τόσον καιρό κανένας δεν ήξερε. Λέγανε κάποιοι πως ήτανε οτασμένος από κάποιο άπόμερο χωριό, πως είχε περπατήσει μερόνυχτα σε βουνά και σε λαγκάδια, τρώγοντας άγρια χορτάρια και πίνοντας με τις ούχτες του νερό απ' τις έρημικές βουρούλες. Κι' άλήθεια τα ποδήματά του ήτανε ξεσκισμένα και γεμάτα σκόνη και τα ρούχα του σπαρταμένα απ' τ' άγκάθια του δρόμου. Το πρόσωπό του ώστόσο είτανε όμορφο κ' ευγενικό, με κάτι βαθειά, μεγάλα, ούρανα μάτια, είχε τα ξανθά του μαλλιά μακρὰ και άχτέμιστα,σκορπισμένα στους ώμους, τάνάρχη του γένεια σκέπαζαν σά χνούδι τα χλωμά μαγουλά του, και το πλατύ κερίνο μέτωπό του, νέν ως τόσο, ήτανε όργωμένο από βαθειές ρυτίδες. Κι' απ' την ήμέρα που φανερώθηκε στο χωριό, περπατούσε πάντα μοναχός και πάντα έρημος στα χωράφια και τις άκροποταμίες.

Τα παιδιά μόλις τον ένοιωθαν τον πέρανε άπο πίσω. «'Α! 'Α! ή τρελλός... Αύτός όμως τραβούσε το δρόμο του άδιάρφα και τα παιδιά δεν μπορούσαν να τον φτάσουν. Κι' όταν τον έφταναν τους έπιανε τέτοιος φόβος, που γύριζαν πίσω. Οι μεγάλοι τον κύ-

ταζαν ξαφρισμένοι σαν περνούσε, του μιλούσαν, του φώναζαν: «'Α! 'Α! παληκάρη... Αύτός όμως τραβούσε το δρόμο του, χωρίς να δίνει άπόκριση. Οι γυναίκες μόνο τον κύταζαν με συμπάθεια και δεν του μιλούσαν. Μιλούσαν μόνο άναμειό τους για το χλωμό του πρόσωπο, τα μακρὰ του μαλλιά και τα μεγάλα βαθουλιασμένα ματια του, μιλούσαν για το γλυκό παράπανο που ήτανε χυμένο στην όψη του. Και γύρευαν να μάθουν ποιός είναι, από που ήρθε και τί έκανε. Μά κανένας δεν ήξερε να τους είπει.

Κάποιοι είπε τότε πως τον άκουσε να μιλά ή άπόμερα μέρη με φτωχές γυναικούλες και πως ή φωνή του ήτανε γλυκειά και οι τρόποι του ήμεροι και συμπαθητικοί. 'Αλλος είπε πως τον είδε να μαζεύη γύρω του τα μικρά παιδάκια σε μίαν άκροποταμιά και να τους λή ιστορίες και παραμύθια. Και τα μικρά παιδάκια τον κύταζαν όλοτρόγυρ κ' άνοιχτό το στόμα. 'Αλλος πάλι είλεγε πως τον είδε να κάθεται ώρες στη ρίζα ενός δέντρου, και να κυτάη τον ούρανό, με τα μεγάλα παραπονεμένα μάτια του. 'Όταν περνούσε όμως βιστικά από μέσα απ' τ' χώρα, τα παιδιά τρέχανε από πίσω του. «'Α! 'Α! ή τρελλός...»

'Υστερ' από καιρόν ή τρελλός, όπως φανερώθηκε άξαφνα, έτσι άξαφνα και χάθηκε. Είπανε πως έπεσε στο ποτάμι και πνίγηκε. 'Αλλος είπε πως τον πήραν οι Νεράιδες. 'Αλλος πως ήτανε κρυμένος μέσα στη μεγάλη σπηλιά του βουνού και τη νύχτα έβγαине σαν το άγριμι και μαζευε άγρια χορτάρια, για τροφή του. Και πάλι άλλος είπε πως τον είδε να περπατά με τα νύχια του το χλωμά στην κορφή ενός βουνού. 'Εκανε ένα μεγάλο λάκκο και θάφτηκε μέσα ζωντανός. 'Ετσι γέμιζε το χωριό από λογίων-λογίων ιστορίες. Οι γυναίκες ώστόσο ρωτούσανε πάντα να μάθουν: «'Ο καημένος ή τρελλός! Τι νάχινε ή τρελλός;» Κανένας όμως δεν μπορούσε να μάθη την άλήθεια.

Πέρασαν χρόνια πολλά κι' ή τρελλός δεν ξαναφάνηκε. 'Αζαφνα είχε φανερωθεί κι' άξαφνα χάθηκε. Η πατρίδα του τον έίχασε χωρίς να μαθη ποτέ ποιός ήτανε. Μονάχα οι γυναικούλες, που δεν είχανε άλλη δουλειά, τον φέρνανε συχνά στις θυλιές τους: «'Ο καημένος ή τρελλός!» Μιλούσανε για τα μεγάλα του ξανθά μαλλια, για το χλωμό του πρόσωπο και τα βαθουλωμένα του ματια. Κι' όταν γυρίζανε την άνοιξη και το καλοκαίρι απ' τα χωράφια και τις άκροποταμίες λέγανε περπατώντας ή μια την άλλη: «Να ή τρελλός!» Και κρυμιά δεν τρέμαζε. Μόνο λέγανε πάλι μια με την άλλη: «Που να βρίσκεται ή καημένος!» Καλοκαίρι κι' άνοιξη οι γυναικούλες, γυρίζοντας απ' τα χωράφια, μιλούσανε για τον τρελλό, που χάθηκε και κανένας δεν ήξερε που να πήγε.

... Ένας χωρικός γύρισε με χρόνια από μακρυνή και πλούσια πολιτεία. 'Ο νεοφερμένος ιστορούσε

θολογία λογική δεν ξέρει. Ξέρει λογικές. Κάθε ζτομο τη δική του. Δυό βαθραχιά δε συγκρίνονται πάντα ή ένας με τον άλλο. Να γενικέδουμε, μά γενικέδοντας νάτομίζουμε. 'Αφτός είναι ή κόμπος. 'Εσας, μήτε ή λογική δε σας δίνει δικιο. Πίδακι, τί δε γίνεται; Μπορεί να γίνη και τούτο. Μην ξεχνάτε όμως πως οι όροι διαφορετικοί. Το πρώτο της το νεφρί πεσμένο το δεύτερο στη θέση του και κολλημένο γερά. Το νερό της το θολούτσικο; Κάλλια νάτανε καθαρίο, δε σας λέω. Μά δεν πειράζει. Το σπουδαιότερο, να λειτουργή το νεφρί. Και το δικό της λειτουργή περίφημα. Δε βλέπετε και την όψη της; Η όψη πολύ πολύ σημαίνει. Μή ζαλιζέστε και μη φοβάστε. Μπήκε στον ίσιο δρόμο.

Τη γνώμη του κ. Σεβιλιά την παραδέχτηκε άμέσως ή κ. Κουφές, που έννοείται βρισκότανε κι άφτός εκεί. 'Ο κ. Κουφές παραδεχότανε κουνώντας γλυκά το κεφάλι του ή τι είλεγε ή Σεβιλιάς. Γιατρούδακι, αρχάριος, αν κ' έσωτερικός, πως να προκόψη στο δύσκολο το στάδιο; Πως άλλως παρά κουνώντας με γλύκα το κεφάλι, άμα κανένας συνάδερφος μεγάλος, ως είναι κι από το Μπ...., άνοιγε το στόμα; 'Ο κ. Σεβιλιάς ώστόσο δεν του τα μάσουςε για τους παρισιάνους τους γιατρούς' δηγότανε

άνέκδοτα και τους έπαιρνε στο φιλό! Να πη όχι ή κ. Κουφές δεν τολμούσε' δεν τολμούσε ούτε και να πη ναί. Κουνούσε λοιπόν και πάλι το κεφάλι με την ίδια γλύκα, βουβά.

Σάν έφυγε ή κ. Σεβιλιάς, παράγγειλε του 'Αντρέα, μπροστά στον κ. Κουφέ, να σουβιλέβεται κάποτες τον κ. Μπούνιο. να του γυρέβουε οδηγίες. 'Ηθελε θάρρω να του δώση να καταλάβη πως μπορεί και να μη φτάνη έσωτερικός. Μά ή Σεβιλιάς άγνούσε τί άκολούθησε μεταξύ Μπούνιο και 'Αντρέα. 'Εγώ θάρρω πως κάπως τήγνούσε κι ή 'Αντρέας, γιατί δεν το φανταζότανε πως την ξαπολούσε με τα σωστά του. Το φέρσιμό του το νόμιζε άκόμη και τώρα καπρίτσιο της στιγμής. Τον είδε μάλιστα τότε στο Νοσοκομείο να μιλή άναχωρώντας για την Κατινούλα με τον Κουφέ, που του το ββαβίωσε κιόλας του 'Αντρέα πως του έδινε δυό τρις οδηγίες. Κιτόπι μοναχά έμαθε ή 'Αντρέας πως μήτε ρωτῆ ή γιατρός για την άβρωστη. Μά δεν είτανε και δυσαρροστημένος για την ώρα με τον Κουφέ. Καλά έκανε τη δουλίτσα του, τάλλαξοδέσιμο της πληγής. Δυό μέρες με τη σειρά, είκοσι κ' είκοσι μιά του 'Αη Δημήτρη, ίπειδή ξακολουθούσε να στέκη άψηλά το θερμομέτρο, της έτριψε τα σκέλια με μια μάβρη κρέμα

που όνομάζεται κολλαροκόλι και που έχει μέσα της άργυρο. 'Επεσε ή θερμοκρασία, όχι όμως και πολύ. στους 37.4 και 37.8. Το χαρήκανε ώστόσο, ύστερα από τους 39.5. 'Αβγατίζε και ή φήμη του γιατρούδου.

'Ερχότανε δυό φορές ταχτικά, πρωί και βραδι. ή κ. Κουφές. Με χίλια κοπιμμένα και χίλιες τσιριμιόνιες τον ξεπροβόδεψε ή 'Αντρέας ως την πόρτα, με την έλπίδα πως παρασεροντας την όμιλία, θάκούση και κάτι καλό για τη γιατρεία της Κατινούλας. 'Ο 'Αντρέας μαζί με την Άννα βοηθούσε κάθε φορά το γιατρό στο πληροδέσιμο. 'Από τη μέρα που πήγανε στο Νοσοκομείο και που τονε φώναζε πλάγι της προσοατη, δεν προσέχανε πια μήτε ή έννας μήτε ή άλλος, όταν τύχαινε να ξεσκεπασουε λιγάκι το κορίτσι. 'Ότε στοχαττήκε ή 'Αντρέας να τραβηχτή, σαν την έτριψε ή κ. Κουφές με τη μάβρη του την κρέμα. Η άβρωστη είναι ή μεγάλη άπλοποιήτρα' τα σκούρκ δεν της σαινούντα: σκούρκα, γιατί κατίζει μοναχά την όγεία. 'Ο 'Αντρέας μέρα τη μέρα πρόδεβε ή ίδιος στη γιατρική' καταντούσε μάλιστα λαμπρός νοσοκόμος' άπάνω, στην κάμαρα της άβρωστης, έστρωσε με μουσαμά, για περισσότερη ασφάλεια κάστρας, ένα νύστιμο ζύλινο τρι-